

**Протидія насиллю
До уваги батьків та дітей!**

В разі виникнення будь-якого насилля у сім'ї стосовно дитини, потрапляння дітей у кризову життєву ситуацію, скоєння ними правопорушень протягом 2021-2022 н.р. звертайтеся до:

- Бондаренко Людмили Валеріївни – практичного психолога Чевельчанської ЗОШ І- Шст.
(кімната психологічної служби)
- Ревенко Олени Олексіївни –заступника директора з виховної роботи (кімната № 112)

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЛЯ:

- 1.Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» №2229 від 7 грудня 2017 року.
- 2.Порядок взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статті затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 №658 (п.39-41).
- 3.Наказ МОН України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників з іншими органами та службами» від 02.10.2018 №1047.
4. Наказ ТВО від 30.10.2018 №428р «Про заходи щодо протидії домашньому насильству».
 - Лист Міністерства соціальної політики України від 29.12.2018 №27/0/2-19/57 «Про постанову Кабінету Міністрів України від 03.10.2018 №800» та методичні рекомендації щодо реалізації постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю» від 03.10.2018 №800 .
 - Спільний наказ Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 19.08.2014 №564/836/945/577 «Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення» – (форма повідомлення)

Куди звернутися людині, яка зазнала насильства в сім'ї?

Державний кол-центр з питань запобігання домашньому насильству
1547 (цілодобово)

Національна гаряча лінія з питань запобігання домашньому насильству,
торгівлі людьми та гендерної дискримінації **0 800 500 335**
або з мобільного **116 123**

Дитяча «гаряча лінія» **0 800 500 225**

Оперативна лінія Національної поліції України **102**

Інформаційно консультативна лінія громадської організації «Центр.
Жіночі перспективи» **2 962 962** з мобільного **067 674 07 07**

«Гаряча лінія» Полтавської обласної ради **0 800 502 230**

Служба у справах дітей виконавчого комітету Оржицької селищної ради
Смт Оржиця, вул.Центральна, 24 (**05357**) **91 7 95**

Особа, яка постраждала від насильства в родині, може звернутися до:

- управлінь та відділів у справах сім'ї, молоді та спорту обласних та районних державних адміністрацій;
- відповідних підрозділів органів внутрішніх справ – дільничних офіцерів поліції, а якщо це стосується дитини, то до інспектора СЮП ВП ;
- центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
- центрів соціально-психологічної допомоги;
- центрів медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї;
- неурядових організацій, які працюють у сфері запобігання насильству в сім'ї;

Слід пам'ятати, що відмова у прийнятті заяви не допускається!

У випадку насильства в сім'ї, внаслідок якого Вас побили й Ви отримали тілесні ушкодження, необхідно:

1. Викликати дільничного офіцера поліції (при цьому обов'язково має бути складено протокол про факт насильства в сім'ї);
2. Дільничний офіцер поліції виносить постанову (направлення) про призначення експертизи.
3. Постраждала особа з направленням і документом, який посвідчує особу (паспорт), відвідує установу, яка проводить судово-медичну експертизу.
4. За результатами експертизи видається експертний висновок (надсилається органу, який видав направлення на її проведення). За наявності направлення на проведення експертизи від працівника органу внутрішніх справ експертиза проводиться безкоштовно.
5. Якщо у висновку судово-медичної експертизи встановлено, що в наслідок насильства в сім'ї особа отримала тілесні ушкодження (середньої тяжкості, тяжкі) органом внутрішніх справ порушується кримінальна справа.

У разі відсутності направлення посадової особи органу внутрішніх справ постраждала особа має право самостійно звернутися за призначенням судово-медичної експертизи, яка проводиться за плату.

Для цього необхідно:

- Звернутися до установи судово-медичної експертизи
- Отримання в наслідок насильства в сім'ї тілесних ушкоджень є підставою для порушення кримінальної справи та притягнення особи, яка вчинила насильство, до кримінальної відповідальності.

Так, **Кримінальним кодексом України** встановлено відповідальність за:

- Завдання умисних середньої тяжкості тілесних ушкоджень (**стаття 122**);
- Завдання умисних легких тілесних ушкоджень (**стаття 125**);
- побої і мордування (**стаття 126**).

Відповідно до статті 27-ї Кримінально-процесуального кодексу України справи про злочини, передбачені статтями 125-ю та частиною 1 статті 126-ї (побої) Кримінального кодексу, порушуються за скаргою потерпілого.

Відповідно до чинного законодавства експерту забороняється розголошувати без дозволу прокурора, слідчого, особи, яка провадить дізнання, суду дані, які стали йому відомі під час проведення експертизи, та повідомляти її результати будь-кому, крім особи (органу), що призначила експертизу (пункт 2.3.3. Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 08.10.98 №53/5).

Якщо Ви звернулися за медичною допомогою, обов'язково розкажіть лікарю як отримана травма. Лікар зафіксує це в медичній картці, що надалі стане доказом в суді про характер отриманих ушкоджень.

[Загальні положення Закону України](#)

[«Про попередження насильства в сім'ї»](#)

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2789-14>

Захист прав дітей від насильства в сім'ї Нормативно-правові документи:

1. [Конституція України](#)
2. [Конвенція ООН про права дитини](#)
3. [Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства](#)
4. [Європейська конвенція про здійснення прав дітей](#)
5. [Цивільний кодекс України](#)
6. [Сімейний кодекс України](#)
7. [Кримінальний кодекс України](#)
8. [Кодекс України про адміністративні правопорушення](#)
9. [Законом України “Про охорону дитинства”](#)
10. [Закон України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”](#)
11. [Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 658 “Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі”](#)
12. [Постанова Кабінету Міністрів України від 03 жовтня 2018 року № 800 “Деякі питання соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю”](#)
13. [Постанова Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 року № 866 “Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної з захистом прав дитини”](#)
14. [Спільний Наказ Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту України та Міністерства внутрішніх справ України від 07 вересня 2009 року № 3131/386 “Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів](#)

- [органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї](#)
15. [Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 01 лютого 2019 року № 278 “Порядок проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб від домашнього насильства, та надання їм медичної допомоги”](#)
 16. [Наказ Міністерства освіти і науки України від 02 жовтня 2018 року № 1047 “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодія педагогічних працівників із іншими органами та службами”](#)
 17. [Лист Міністерства освіти і науки України від 18 травня 2018 року № 1/11-548 “Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству”](#)
 18. [Лист Міністерства освіти і науки від 30.10.2018 № 1/9-656 “Про перелік діагностичних методик щодо виявлення та протидії домашньому насильству відносно дітей”](#)

Загальні положення

На підставі положень [Конституції України](#) і [Конвенції ООН про права дитини 26 квітня 2001 р.](#) в Україні був прийнятий [Закон “Про охорону дитинства”](#), який визначає охорону дитинства стратегічним загальнонаціональним пріоритетом і з метою забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист та всебічний розвиток встановлює основні засади державної політики у цій сфері.

Домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь.

Дитина, яка постраждала від домашнього насильства (постраждала дитина), – особа, яка не досягла 18 років та зазнала домашнього насильства у будь-якій формі або стала свідком (очевидцем) такого насильства ([стаття 1 Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”](#)).

Будь-які дії, що вчиняються щодо постраждалої дитини у сфері захисту її прав, базуються на принципах, визначених [Конвенцією Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, Європейською конвенцією про здійснення прав дітей](#) та законодавчими актами України.

Дитина, яка перебуває у складних життєвих обставинах, – дитина, яка потрапила в умови, що негативно впливають на її життя, стан здоров'я та розвиток у зв'язку з інвалідністю, тяжкою хворобою, безпритульністю, перебуванням у конфлікті із законом, залученням до найгірших форм

дитячої праці, залежністю від психотропних речовин та інших видів залежності, жорстоким поводженням, зокрема домашнім насильством, ухилянням батьків, осіб, які їх замінюють, від виконання своїх обов'язків, обставинами стихійного лиха, техногенних аварій, катастроф, воєнних дій чи збройних конфліктів тощо, що встановлено за результатами оцінки потреб дитини.

Жорстоке поводження з дитиною – будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною, зокрема домашнього насильства, а також будь-які незаконні угоди стосовно дитини, зокрема вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини ([стаття 1 Закону України “Про охорону дитинства”](#)).

Жорстоким поводженням з дитиною є:

- будь-яка форма рабства або практика, подібна до рабства, зокрема продаж дітей та торгівля ними, боргова залежність, примусова чи обов'язкова праця, включаю чи примусове чи обов'язкове вербування дітей для використання їх у збройних конфліктах;
- використання, вербування або пропонування дитини для зайняття проституцією, виробництва творів, зображень, кіно- та відеопродукції, комп'ютерних програм, інших предметів порнографічного характеру;
- робота, яка за характером чи умовами виконання може завдати шкоди фізичному або психічному здоров'ю дитини;
- використання дитини в жебрацтві, втягнення її в жебрацтво (систематичне випрошування грошей, речей, інших матеріальних цінностей у сторонніх осіб);
- втягнення у злочинну діяльність, залучення до вживання алкоголю, наркотичних засобів, психотропних речовин;
- дії, що призвели до виникнення обставин, за яких дитина стала очевидцем злочину проти життя, здоров'я, волі, честі, гідності, статевої свободи, статевої недоторканності особи;
- статеві зносини та розпусні дії стосовно дитини з використанням примусу, погрози, сили, довіри, авторитету, впливу на дитину, особливо вразливої для дитини ситуації, зокрема її розумової чи фізичної неспроможності, пов'язаних з віком, фізичних, психічних, інтелектуальних чи сенсорних порушень або залежного середовища, у тому числі в сім'ї ([п. 3 Порядку взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів та установ під час забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю, затвердженою Постановою Кабінету Міністрів України № 800 від 03 жовтня 2018 року “Деякі питання соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю”](#)).

Кожній дитині гарантується право на свободу, особисту недоторканність та захист гідності. Дисципліна і порядок у сім'ї, навчальних та інших

дитячих закладах мають забезпечуватися на принципах, що ґрунтуються на взаємоповазі, справедливості і виключають приниження честі та гідності дитини

Держава здійснює захист дитини від:

- усіх форм домашнього насильства та інших проявів жорстокого поводження з дитиною, експлуатації, включаючи сексуальне насильство, у тому числі з боку батьків або осіб, які їх замінюють;
- втягнення у злочинну діяльність, залучення до вживання алкоголю, наркотичних засобів і психотропних речовин;
- залучення до екстремістських релігійних психо культових угруповань та течій, використання її для створення та розповсюдження порнографічних матеріалів, примушування до проституції, жебрацтва, бродяжництва, втягнення до азартних ігор тощо.

Держава через органи опіки і піклування, служби у справах дітей, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей у [порядку](#), встановленому законодавством, надає дитині та особам, які піклуються про неї, необхідну допомогу у запобіганні та виявленні випадків жорстокого поводження з дитиною, передачі інформації про ці випадки для розгляду до відповідних уповноважених законом органів для проведення розслідування і вжиття заходів щодо припинення насильства ([стаття 10 Закону України “Про охорону дитинства”](#)).

Держава гарантує всім дітям рівний доступ до безоплатної правової допомоги, необхідної для забезпечення захисту їхніх прав, на підставах та в порядку, встановлених законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги ([стаття 3 Закону України “Про охорону дитинства”](#)).

Права та обов'язки батьків

Правовий захист дітей відповідно батьки (усиновителі) є законними представниками своїх дітей. Вони мають право звертатися до суду, органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадських організацій за захистом прав та інтересів дитини, а також непрацездатних сина або дочки як їх законні представники без спеціальних на те повноважень ([ст. 242 Цивільного кодексу України](#)).

Правовий захист дітей відповідно є предметом основної турботи та основним обов'язком батьків є забезпечення інтересів своєї дитини ([стаття 11 Закону України “Про охорону дитинства”](#)).

Батьки або особи, які їх замінюють, несуть відповідальність за порушення прав і обмеження законних інтересів дитини на охорону здоров'я, фізичний і духовний розвиток, навчання, невиконання та ухилення від виконання батьківських обов'язків відповідно до закону ([стаття 12 Закону України “Про охорону дитинства”](#)).

Обов'язки батьків щодо виховання та розвитку дитини

([стаття 150 Сімейного кодексу України](#)):

- виховувати дитину в дусі поваги до прав та свобод інших людей, любові до своєї сім'ї і родини, свого народу, своєї Батьківщини;
- піклуватися про здоров'я дитини, її фізичний, духовний та моральний розвиток;
- забезпечити здобуття дитиною повної загальної середньої освіти, готувати її до самостійного життя;
- поважати дитину;
- забороняються будь-які види експлуатації батьками своєї дитини;
- забороняються фізичні покарання дитини батьками, а також застосування ними інших видів покарань, які принижують людську гідність дитини.
- Ухилення батьків від виконання своїх обов'язків по вихованню дитини є підставою [позбавлення батьківських прав](#).
- Виникнення загрози життю і здоров'ю дитини є підставою для [відібрання дитини від батьків без позбавлення їх батьківських прав](#).

Органи які здійснюють захист дітей від насильства

До органів та установ, на які покладаються функції здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, належать

([стаття 6 Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”](#)):

- служби у справах дітей;
- уповноважені підрозділи органів Національної поліції України;
- органи управління освітою, навчальні заклади, установи та організації системи освіти;
- органи охорони здоров'я, установи та заклади охорони здоров'я;
- центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги;
- суди;
- прокуратура;
- уповноважені органи з питань пробації.

До загальних служб підтримки постраждалих осіб належать заклади, які, у тому числі, надають допомогу постраждалим особам:

- центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
- притулки для дітей;
- центри соціально-психологічної реабілітації дітей;
- соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка);
- центри соціально-психологічної допомоги;
- територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг);
- інші заклади, установи та організації, які надають соціальні послуги постраждалим особам.

Служба у справах дітей виконавчого комітету Оржицької селищної ради

С.м.т.Оржиця,
вул.Центральна, 24 . контактний телефон: (05357) 91 7 95

До спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб належать притулки для постраждалих осіб, центри медико-соціальної реабілітації постраждалих осіб, кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей :

- [Урядовий центр з протидії насильству – 15-47](#)
- [Ла Страда «Гаряча лінія»](#) для дітей: **0-800 – 500-225, 116-111** (з мобільного);
- [Ла Страда «Гаряча лінія»](#) по запобіганню домашнього насильства: **0-800-500-005, 116-123** (з мобільного);
- [«Гарячу лінію» безоплатної правової допомоги: 0-800-213-103;](#)
- заклади та установи, призначені виключно для постраждалих осіб та осіб, які постраждали від насильства за ознакою статі.

Дитина вправі особисто звернутися до органу опіки та піклування, служби у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, інших уповноважених органів за захистом своїх прав, свобод і законних інтересів.

Координація дій різних органів і служб у напрямі подолання насильства щодо дитини

Усі дії щодо дитини, яка перебуває у складних життєвих обставинах, спрямовуються на захист прав та інтересів дитини, усунення причин таких обставин і забезпечення безпечних умов її утримання та виховання, надання їй та її батькам комплексу необхідних послуг та соціальної допомоги.

Суб'єкти соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю в процесі своєї професійної діяльності здійснюють заходи з виявлення дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, надають їм комплекс послуг у межах повноважень, визначених законодавством, інформують інших суб'єктів, органи опіки та піклування в разі необхідності здійснення комплексних заходів щодо захисту прав та інтересів дитини та надання підтримки батькам чи притягнення їх до відповідальності. Суб'єкти соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю забезпечують ведення обліку дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах.

У разі якщо у зв'язку із складними життєвими обставинами дитина тим часом не проживає чи не може проживати із своїми батьками, іншими законними представниками, її утримання та виховання можуть здійснювати родичі, сім'я патронатного вихователя, центри соціально-психологічної реабілітації дітей, притулки для дітей служб у справах дітей, інші установи для дітей (незалежно від форми власності та підпорядкування), в яких створені належні умови для проживання, виховання, навчання та реабілітації дитини відповідно до її потреб.

Уповноважені органи, що здійснюють соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю, зобов'язані в максимально короткий термін запропонувати сім'ї дитини комплекс послуг, спрямованих на мінімізацію чи повне подолання складних життєвих обставин, та сприяти поверненню дитини до батьків, інших законних представників.

У разі якщо повернення дитини до батьків, інших законних представників є неможливим чи суперечить її інтересам, органи опіки та піклування здійснюють заходи щодо надання дитині статусу дитини-сироти чи дитини, позбавленої батьківського піклування, захисту її житлових та майнових прав, влаштування в одну із форм виховання, яка найбільше відповідає найкращим інтересам дитини ([стаття 23 Закону України “Про охорону дитинства”](#)).

Міністерство освіти і науки України з метою виконання законодавчих вимог Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” розробило спільно з Міністерством молоді та спорту України для використання у профілактичній освітній діяльності Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству. (Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильств.

[Порядок проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб від домашнього насильства, та надання їм медичної допомоги закріплено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 01.02.2019 № 278. Працівники освіти у своїй діяльності щодо запобігання та протидії домашньому насильству керуються наказом Міністерства освіти і науки України від 02.10.2018 № 1047 “\[Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодія педагогічних працівників із іншими органами та службами\]\(#\)”.](#)

Відповідальність:

Адміністративна відповідальність:

Перелік правопорушень за які передбачено адміністративну відповідальність:

- доведення неповнолітнього до стану сп'яніння ([стаття 180 КУпАП](#));
- невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей ([стаття 184 КУпАП](#));
- вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування ([стаття 173 КУпАП](#)).

Кримінальна відповідальність:

Захист від найбільш небезпечних порушень прав неповнолітніх забезпечує [Кримінальний кодекс України](#). Він містить як загальні норми, що захищають всіх громадян від жорстокого поводження, так і норми, безпосередньо спрямовані на захист життя, здоров'я та недоторканності неповнолітнього.

До переліку дій, які можна розглядати як жорстоке поводження з дітьми та за які передбачено кримінальну відповідальність відносяться :

- доведення до самогубства ([стаття 120 ККУ](#));

- умисне тяжке тілесне ушкодження ([стаття 121 ККУ](#));
- умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження ([стаття 122 ККУ](#));
- умисне легке тілесне ушкодження ([стаття 125 ККУ](#));
- побої й мордування ([стаття 126 ККУ](#));
- домашнє насильство ([стаття 126 ККУ](#));
- катування ([стаття 127 ККУ](#));
- необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження ([стаття 128 ККУ](#));
- погроза вбивством ([стаття 129 ККУ](#));
- незаконне проведення аборту або стерилізації ([стаття 134 ККУ](#));
- неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей ([стаття 137 ККУ](#));
- експлуатація дітей ([стаття 150 ККУ](#));
- використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом ([стаття 150-1 ККУ](#));
- примушування до шлюбу ([стаття 150-2 ККУ](#));
- зґвалтування ([стаття 152 ККУ](#));
- сексуальне насильство ([стаття 153 ККУ](#));
- примушування до вступу в статевий зв'язок ([стаття 154 ККУ](#));
- статеві зносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку ([стаття 155 ККУ](#));
- розбещення неповнолітніх ([стаття 156 ККУ](#));
- злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування ([стаття 166 ККУ](#));
- втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність ([стаття 304 ККУ](#));
- схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів ([стаття 315 ККУ](#));
- спонукання неповнолітніх до застосування допінгу ([стаття 323 ККУ](#));
- схиляння неповнолітніх до вживання одурманюючих засобів ([стаття 324 ККУ](#));
- невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або не проходження програми для кривдників ([стаття 390 ККУ](#)).